

Нівін Р.І.

КПІ ім. Ігоря Сікорського

ІНТЕГРАЦІЯ ЛІТНІХ ЛЮДЕЙ ТА МОЛОДІ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

Інтеграція літніх людей та молоді в економіку представляє собою комплексну та багатоаспектну проблему у нинішніх реаліях війни, адже будь-яка війна викликає істотне зниження параметрів рівня життя населення в економічній системі, а особливо впливає на показники зайнятості та загальної якості у межах різних соціальних страт населення. Закономірно, постає актуальна проблема щодо наявності можливостей до вирішення відповідних проблем. Перш за все, слід зазначити, що саме люди похилого віку, які часто стикаються з стереотипами щодо ступеня їх фактичної правової дієздатності, фізичної спроможності до праці та непрофесіоналізму у сучасному світі, насамперед володіють широким досвідом та професійними навичками, які можуть бути інтегровані у програмах для подолання або поліпшення економічних труднощів. В той же час молоді люди також є перспективною рушійною силою інновацій та змін, але стикаються з обмеженнями через нестабільність ринку та відсутність кар'єрних можливостей для розвитку.

Слід зауважити, що додатково підкреслює актуальність обраного дослідницького напрямку аналізу, наявність широкого кола проблем у функціонуванні вітчизняного ринку праці, викликаних фактором дії правового режиму воєнного стану, під впливом якого у рамках агрегованих параметрів макроекономічної системи фіксується істотне зростання показників безробіття паралельно зростаючому дефіциту кадрового ресурсу, що в цілому чинить деструктивний вплив на рівні ділової активності та сукупного економічного потенціалу вітчизняних підприємницьких утворень [1, с. 157]. Означені умови, зумовлюють пряму потребу у вивільненні додаткових кадрових резервів у межах національної макроекономічної системи, що потенційно можуть бути представлені такими соціальними стратами населення як літнє населення та молодь.

Перш за все, слід зазначити, що на сьогоднішній день має місце спільна проблема, що стосується обох вікових категорій, зокрема показники ефективності програм інтеграції не дають повну змогу на використання всіх соціально-економічних ресурсів [2, с. 27]. Адже досягнувши стратегічного співробітництва між поколіннями може стати важливою основою для економічного зростання та соціальної згуртованості в сучасних умовах воєнного часу.

Виходячи з аналітичних даних Програм розвитку ООН [3, 4], можливо стверджувати, в умовах значного скорочення кількості суб'єктів малого та середнього бізнесу значно звузилися можливості працевлаштування, особливо молоді. Водночас старші працівники втрачають свої робочі місця через цифрові нововведення, які можуть викликати відчуття ізоляції та депресії через свою нездатність адаптуватися до цифрових інструментів та змін, що в свою чергу скорочує загальну кількість працівників, і як наслідок зниження сукупної економічної результативності. Люди похилого віку у більшості випадків не мають доступу до програм перепідготовки, що зменшує ймовірність їх повторного залучення до економічної діяльності. Ці проблеми особливо гостро відчуються в сільських районах, де можливості для розвитку і підтримки дуже обмежені або взагалі відсутні. Не менше обмежень в українській молоді, яка стикається з нестабільністю і невизначеністю, що обмежує їх можливості кар'єрного зростання. Відсутність стабільності на роботі, скорочення можливостей для набуття необхідних навичок і стабільне та водночас стрімке скорочення кількості компаній, які надають можливість практики для молодих та недосвічених фахівців стають серйозною загрозою майбутньому економічному відновленню України та сприяє посиленню відтоку талантів з країни.

У реальних умовах війни та економічної нестабільності, важливим та ефективним кроком до покращення загальної ситуації можна розглядати впровадження можливостей для дистанційної роботи й перекваліфікації літніх людей, що може значно підвищити їхню економічну участь. Такий підхід не лише сприятиме економічній активності літніх

громадян, а й матиме позитивні соціально-психологічні ефекти у вигляді відчуття соціальної значущості.

Досвід країн Європи, таких як Німеччина та Великобританія [5], демонструє, що програми перекваліфікації для старшого покоління працівників сприяють підвищенню їхньої продуктивності, що, у свою чергу, позитивно впливає на економічну стабільність. Більш-того можливості таких нововведень дозволяють покращити цифрові навички літніх людей, що призведе до кращої адаптації у новій сфері професійних вимог та методів дистанційної співпраці або навіть повної дистанційної праці. Але не варто думати що лише літні люди мають вплив на економічно-соціальний стан, молодь є важливим рушієм інноваційного розвитку, тому підтримка її працевлаштування – це інвестиція в перспективне зростання економічної системи. Особливу увагу варто приділити саме програмам державної підтримки малого бізнесу, професійної підготовки та розвитку підприємництва серед молодих спеціалістів, які допоможуть знизити рівень безробіття серед молоді. Наприклад, гарним нововведенням держави було надання грантів і пільгового фінансування для молодих підприємців, що дозволило не лише знизити рівень безробіття, а й стимулювати економічне зростання через нові ідеї та технології.

Не менш сучасним підходом до вирішення окреслених проблем, можливо розглядати підхід фахівці міжнародних компаній, які рекомендують участь у спільних проектах, що сприятимуть розвитку співпраці між поколіннями, зменшуватимуть соціальну напругу та стимулюватимуть обмін знаннями. Міжнародний досвід показує, що такі ініціативи можуть значно покращити економічні показники та забезпечити зростання, особливо під час кризи.

Підсумовуючи викладені вище результати дослідження можна стверджувати, що в умовах воєнного стану, інтеграція літніх людей та молоді в економіку стає не лише бажаною, але й критично важливою складовою для стабілізації та відновлення країни. Високий ступінь соціальної напруги та складна економічна ситуація, виникла фактором воєнного стану, суттєво погіршила стан зайнятості, доступ до навчання та можливості для кар'єрного зростання. Але незважаючи на сильно обмежені умови розвитку, існує потенціал для створення стратегічних ініціатив, які можуть стати основою для довгострокового розвитку. Це вимагатиме чітких та комплексних підходів, що будуть брати до уваги специфіку кожної вікової групи. Таким чином, інвестиції в соціальні та економічні ініціативи, що заохочують співпрацю між поколіннями, здатні принести широкий спектр позитивних результативних ефектів у межах національної макроекономічної системи, формуючи собою стійкі передумови для відновлення та загальної стабілізації економічної системи.

Перелік посилань:

1. Солосіч О. С., Сінайко М. Д. Аналіз параметрів макроекономічної безпеки України в умовах воєнного стану. *Economic Synergy*. 2024. № 1. С. 154-166. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2024-1-11>.
2. Klimczuk A., Bojanić I. B., Erceg A. Strategic Approach to Aging Population: Experiences and Challenges, *J.J. Strossmayer University of Osijek*. 2021, pp. 19–35.
3. United Nations Development Programme in Ukraine, Impact of war on youth in Ukraine. *UNDP*. 2023. URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications/impact-war-youth-ukraine>.
4. Assessment of the impact of the war on micro-, small- and medium-sized enterprises in Ukraine. *UNDP*. 2024. URL: <https://www.undp.org/ukraine/publications/assessment-wars-impact-micro-small-and-medium-enterprises-ukraine>.
5. Johansson de Silva Indhira Santos S. Productive Longevity What Can Work in Low- and Middle-Income Countries?. *Policy Research Working Paper*. 2023. pp. 2-41.